

Lucija Kavčič Sebastijan Trampusch/Novice, Osebni arhiv Marka Oražema

Marko Oraže: ZA VEČ NARODNE ZAVESTI OB ZAVZEMANJU ZA POTREBE ZAMEJSKIH SLOVENCEV

Zaveden Slovenec iz avstrijske Koroške vodi pisarno NSKS in je poslovodja družbe Slomedia, ki izdaja koroški slovenski tednik Novice. Marko Oraže je tudi družinski oče, kmet ter odličen in strasten pevec slovenskih pesmi. To je njegova zgodba.

Marko Oraže prihaja iz zavedne slovenske družine, v kateri so veljala krščanska načela. Dobri odnosi z ljudmi, zlasti iz soseske, in medsebojna pomoč so bili vedno zelo pomembni. Štirje Kvadnikovi otroci so preživljali brezskrbno otroštvo na gorski kmetiji v Selah, kjer so pod eno streho živele tri generacije in je hiša bila vedno odprta za goste: na predvečer godovnikov, po opravljenem delu ali le za igranje kart. Ker se samo od Kvadnikove domačije ni dalo živeti, je Markov oče vedno hodil v službo, po napornem delu na žagi pa ga je doma čakalo še delo na kmetiji. Take gorske kmetije je mogoče ohraniti v celostni podobi samo, če se vključi v delovni proces vsa družina, kar se tudi zdaj ni spremenilo. Tako je Marko pred nedavnim prevzel kmetijo od očeta: »Kakor je oče svoj čas prevzel odgovornost za kmetijo od svojih prednikov in jo predal meni, tako je sedaj moja odgovornost skrbno ravnati s tem, kar mi je bilo zaupano, in to predati naslednjemu rodu v čim boljšem stanju.«

Vedno zavedni

Markov rod torej izvira iz Sel. Oče je doma pri Kvadniku, mama pa izhaja iz Užnikove družine Olip. Kar trije mamini bratje so duhovniki in družina se je politično in narodnostno vedno jasno opredelila, zato so bili člani družine redno izpostavljeni ter pogosto tarča očitkov in napadov. Najbolj občutni in pogosti so bili taki primeri pred občinskimi volitvami s strani selske socialdemokratske stranke, saj se je Nanti Olip, eden od devetih Olipov, dolga leta žal zaman potegoval za mesto župana kot kandidat

samostojnega političnega gibanja koroških Slovencev. To izpostavljenost v družbi in domačem kraju so občutili tudi vsi otroci Olipovih, tudi Marko, ki pravi, da ima srečo, da lahko deli življenje s prekrasno osebo iz domačega kraja, in to že kar več kot polovico svojega življenja. Z ženo Angelino sta poročena sedem let in imata štiri otroke: Samuela, Rafaela, Sanjo in Joela. Na kmetiji pri Kvadniku sta si ustvarila dom.

Brez tehnologije

Otroška leta je Marko preživljal v prelepem Selah, gorski vasi, ki leži na severni strani Karavank med Košuto, Setičem in Obirjem na 950 m nadmorske višine. Iz otroštva se spominja številnih lepih doživetij z dedom in babico: kako so skupaj hodili v gozd in na travnike ter po kakšnem opravilu sedli v senco, pomalicali in se pogovarjali o tem in onem. »Kot otroci nismo poznali ne televizije ne mobilnih telefonov in drugih elektronskih igrice – od jutra do večera smo bili v naravi in se nemalokrat vrnili v hišo s kakšno prasko tu in tam ali s kakšnim potolčenim kolonom ali komolcem,« se spominja Marko. Otroke je med nepozabnimi počitniškimi bivanji pri bratrancih in sestričnah ali na skupnih družinskih izletih vsega sorodstva vedno spremljala tudi nogometna žoga. Od mladih let naprej so bili vsi vključeni v kulturno, farno in družabno življenje v domačem kraju. Peli so ob različnih priložnostih v cerkvi, sodelovali pri farnih praznikih, v gledaliških skupinah in se udeleževali športnih prireditev. To vse jih je oblikovalo, zato so Marko in njegov brat ter sestri ostali zvesti domačim društvom, v katerih aktivno sodelujejo in opravljajo različne funkcije.

Leta izobraževanja

Ko je Marko začel šolsko pot v domačih Selah, so ravno gradili novo ljudsko šolo, zato se je prvi dve leti šolal v župnijskem domu v Selah. Leta 1990 so slavnostno odprli novo šolsko poslopje in Marko je smel biti prvi šolar, ki je prestopil prag nove Ljudske šole v Selah. Šolanje na Slovenski gimnaziji se je za Marka začelo za tiste čase običajno: že prvi dan je bil na avtobusu tepen od dijakov sosednje šole, češ da je »Jugo« in naj »gre nazaj čez mejo«. Pomagal mu je dijak višje stopnje z besedami, da »bo imel opravka s celo šolo,

Otroštvo so napolnjevale igre z žogo. Marko z bratom v domačih Selah leta 1988

Hoja v hribe mu je bila v veselje. Marko na Košutnikovem turnu leta 1993

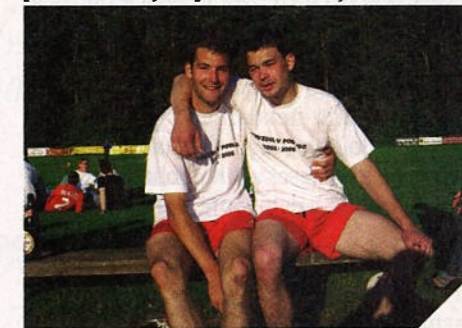
če se loti enega dijaka Slovenske gimnazije«. No, Marko je imel priložnost, da je pozneje sam naredil enako za nekega mladega fanta. Iz gimnazijskih let mu je najbolj ostalo v spominu še do danes nerešeno vprašanje, zakaj so morali priti do sedmega razreda, preden so začeli vsi sošolci med sabo govoriti slovensko. »Ali sta imela dva ali trije dijaki, ki od doma niso znali slovensko, tako močan vpliv na jezikovno podobo v razredu?« se še danes sprašuje Marko.

Dejaven pri NSKS

Pri Narodnem svetu koroških Slovencev (NSKS) je Marko začel delati bolj po naključju, potem ko je leta 2010 nehal delati kot vzgojitelj v dvojezičnem varstvu in je iskal nove poti. »Imel sem že obljubljenovo službo, hkrati pa so se začele spreminjati stvari pri NSKS in takratno predsedstvo je predlagalo razpust organizacije.« Takrat je

Marko s sestro leta 1990 v vlogi Vidka v gledališki predstavi Kdo je napravil Vidku srajčico

Skupni uspehi v nogometu. Marko z bratom leta 2006; v domačem kraju je bil vedno aktiven.

Marko leta 2015 kot solist MePZ Sele

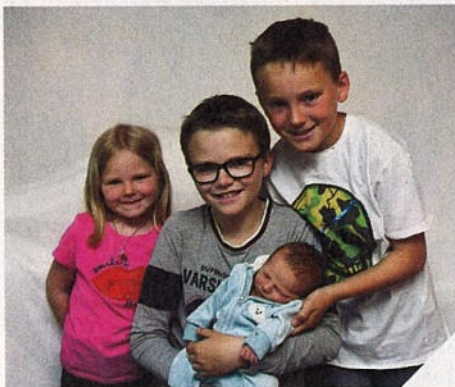

Predstavitve Europeade predsedniku Uefe leta 2018; Marko je prvi z desne.

bil Marko že član Zbora narodnih predstavnikov, saj se je že leta 2005 na volitvah NSKS potegoval za to funkcijo. Kmalu je bilo jasno, da bo vodstvo prevzel Valentin Inzko, ki pa zaradi svojih poklicnih obveznosti kot visoki predstavnik za Bosno in Hercegovino ne bo mogel biti redno navzoč na Koroškem, zato je bilo določeno, da ga v odsotnosti na Koroškem nadomešča Nanti Olip. »Inzko in Olip sta bila pri meni na obisku in ob kavi na moji domači terasi smo razpravljali o tem, kako bo videti bodoče sodelovanje. Kar kmalu sem spoznal, da bi to lahko bila moja nadaljnja poklicna pot, vsaj za nekaj časa – no, sedaj je to že več kakor 9 let,« pripoveduje Marko Oraže, za katerega je bilo delo v pisarni in upravi nekaj čisto novega. V veliko pomoč Marku in zelo pomemben za NSKS še vedno ostaja Nanti Olip, ki je s svojo izkušnjo nekdanjega predsednika NSKS in dolgoletnega občinskega odbornika v Selah vnesel veliko političnih izkušenj in znanja v delovanje NSKS.

Za narodno skupnost

Prvo Markovo obdobje pri NSKS je bilo zaznamovano s pogajanjem za dvojezične krajevne napise in za takratni memorandum. Kot zastopniška organizacije slovenske narodne skupnosti na Koroškem je NSKS vnesla nešteto predlogov za široko in dobrodušno rešitev vprašanja dvojezičnih napisov in dodatnih ukrepov v prid slovenske narodne skupnosti, na primer na področju

Marko Oraže je ponosen oče štirih otrok.

dvojezičnega šolstva in predšolske vzgoje ali zasidranje narodne skupnosti v deželni ustavi. Memorandum iz leta 2011 sicer nosi podpis predsednikov vseh treh zastopniških organizacij, nezadovoljstva znotraj NSKS pa ni bilo mogoče preslišati in se je izrazilo predvsem s sprejetjem resolucije Zbora narodnih predstavnikov meseca aprila tega leta in s sklepom konec leta 2011, ko je ZNP odklonil predloženi novi zakon o narodnih skupnostih. Ob tem in tudi ob poznejših doživetjih je Marko spoznal, da narodnostna politika ne more biti pristna in uspešna, če se moraš ozirati na interese katerekoli večinske stranke. »Zato je tudi vodilo za delovanje v prid Narodni skupnosti koroških Slovencev mene kot predstavnika zastopniške organizacije to, da mora v narodnostni politiki biti v ospredju skupni interes, ne pa osebni ali strankarski,« pravi Marko, čigar naloge in vloga znotraj NSKS so se v vseh teh letih seveda spremenile. Med drugim je bil del evropskega projekta Rml-2future (Regional minority language for future), kjer je prispeval predvsem široke izkušnje na področju dvojezične predšolske vzgoje, udeležil se je Team Koroška na Europeadi 2012 v Budyšinu in sodeloval v FUEN. Zdaj Marko Oraže vodi posle in pisarno pri NSKS in je poslovodja družbe Slomedia, ki izdaja koroški slovenski tednik Novice.

Brez rutine

Marku je pri delu v NSKS najbolj všeč to, da ni vsakodnevne rutine. Nekateri dogodki in opravila se seveda ponavljajo vsako leto, na primer podelitev Tischlerjeve ali Einspielerjeve nagrade, ter so vedno lepo doživetje in izraz hvaležnosti osebam, ki žrtvujejo svoj prosti čas v prid narodne skupnosti. Spet drugi ponavljajoči se dogodki so manj prijetni, pripoveduje Oraže in našteje usklajevanje proračunov na Uradu zveznega kanclerja na Dunaju ali Uradu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Marko pravi, da je edino, kar dnevno in neprestano spremlja delo v narodnopolitični organizaciji, dejstvo, da se redno otepajo s finančnimi težavami. Za razvoj in obstoj narodne skupnosti bi bilo zelo pomembno, da bi se ta sredstva zvišala, tako da bi društva in organizacije lahko posvetili več časa projektom, ki bi bili usmerjeni v prihodnost, pravi Oraže. Zelo se veseli Europeade, ki jo bodo leta 2020 gostili na Koroškem. Projekt od vsega začetka spremlja skupaj s tajnikom Slovenske športne zveze Markom Loibneggerjem in pove še, da je Europeada velik izziv za vse, saj je prireditev zelo obširna tako po številu sodelujočih kakor tudi po številu prizorišč in spremljevalnih prireditvev. »Je pa tudi lepa priložnost za našo narodno skupnost, za deželo Koroško in turistično regijo Klopinijsko jezero - Južna

Marko kot govornik na kongresu FUEN 2019

Koroška, da se pokažemo v najboljši luči,« pravi Oraže, ki je prepričan, da bo prireditev vsem ostala v lepem spominu.

Za jasno opredelitev

Marko Oraže največ prostega časa nameni družini, takoj za njo pa domačim društvom in društveni dejavnosti. Najpomembnejše Markovo vodilo – tako zasebno kot poklicno – je, da če se nečesa loti, želi to opravljati pošteno in dosledno. Razložil je še, da delo na kmetiji skoraj v celoti še vedno opravlja njegov oče, kar pa se bo v prihodnje prav gotovo spremenilo in bo moral Marko temu prilagajati tudi svojo dejavnost v društvi in lokalni politiki. »Najbolj pri srcu pa mi je petje, in to doma z družino, v zboru pri kakšnem kozarčku ali po opravljenem delu. Vedno prosim Boga za to, da bi to lahko počel kar se da dolgo. Kakor pri petju je to pri vsakem drugem opravilu v življenju: stvari, ki jih počenjaš, jih moraš opravljati in delati z veseljem ter jih imeti rad,« razloži Marko, ki kot član zastopniške strukture koroških Slovencev redno zasleduje in spremlja življenje narodne skupnosti. Najbolj ga skrbi, da prevladuje občutek, da jim je v dobrem ozračju zelo udobno in te oaze dobrega počutja ne želijo zapustiti: »Ni nam do tega, da bi opozarjali na marsikatero neizpolnjeno obljubo ali krivico, ker bi se znova vnel konflikt med dvema narodoma, ki ga nihče več ne želi.« Po eni strani število prijav k dvojezičnemu pouku neprestano raste, po drugi pa je ostal na avstrijskem Koroškem le čisto majhen delež otrok, ki že od doma znajo govoriti slovensko. »Vedno večkrat smo soočeni z dejstvom, da se ljudje ne želijo več opredeliti ne za eno ne za drugo stran. Jaz pa vidim nujno potrebo po tem, da se jasno opredelimo in se postavimo kot koroške Slovenke in koroški Slovenci ter samozavestno in ponosno govorimo svoj prelepi materni jezik,« sklene Marko Oraže, ki si za matično Slovenijo želi več narodne zavesti in več poguma, da bi se resno zavzela za potrebe Slovencev po svetu in v zamejstvu. **D**